

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل عملیات پولی و اعتباری

« اداره تامین مالی زنجیره تولید »

ضوابط ارائه خدمات تامین مالی زنجیره تولید توسط

مؤسسه اعتباری

مهر ماه ۱۴۰۳

باسمه تعالی

"ضوابط ارائه خدمات تامین مالی زنجیره تولید توسط مؤسسه اعتباری"

در راستای اجرای بند (ث) ماده (۲) و جزء (۱۲) بند (الف) ماده (۴) قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۲/۰۳/۳۰ مجلس شورای اسلامی ایران مبنی بر توسعه روش‌های تأمین مالی بانکی زنجیره تولید و با هدف ارتقای سهم ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید در نظام اقتصادی کشور و بهبود عملکرد بانک‌ها و افزایش کارایی سیاست‌های اعتباری شبکه بانکی، «ضوابط ارائه خدمات تامین مالی زنجیره تولید توسط مؤسسه اعتباری» که از این پس به اختصار «ضوابط» نامیده می‌شود، به شرح زیر تدوین می‌شود.

ماده ۱- در این ضوابط، عبارت‌ها در معانی مشروح زیر استفاده شده است:

- ۱) «بانک مرکزی»: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛
- ۲) «مؤسسه اعتباری»: بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون یا با مجوز بانک مرکزی تأسیس شده و تحت نظارت بانک مرکزی می‌باشد؛
- ۳) «زنجیره تولید»: شبکه‌ای بین تولیدکنندگان و تأمین‌کنندگان آنان که اقدام به تولید و توزیع کالا و ارائه خدمات می‌کند. این شبکه شامل طیفی از فعالیت‌ها، افراد، نهادها، اطلاعات و منابع می‌باشد؛
- ۴) «تأمین مالی زنجیره تولید»: به‌کارگیری روش‌ها و عملیات تأمین مالی و کاهش ریسک در جهت بهینه‌سازی مدیریت سرمایه در گردش و جریان نقدی در فرایندها و مبادلات زنجیره تولید؛
- ۵) «شیوه‌های تأمین مالی زنجیره تولید»: شیوه‌هایی مانند فاکتورینگ، فاکتورینگ معکوس، تأمین مالی قراردادی، تنزیل اسناد دریافتی توسط دارنده اسناد، خرید دین، پرداخت تسهیلات، اوراق بهادارسازی اسناد دریافتی توسط مؤسسه اعتباری، تأمین مالی جمعی، تأمین مالی تجاری و ...، که اقدام به تأمین مالی مشتری در زنجیره تولید می‌نماید؛
- ۶) «ابزار تأمین مالی زنجیره تولید»: ابزارهایی مانند اوراق گواهی اعتبار مولد (گام)، برات الکترونیکی، کارت رفاهی متصل به اوراق گام، سند تعهد پرداخت اعتبار اسنادی داخلی-ریالی و سایر ابزارهای مالی و تجاری دارای مجوز از بانک مرکزی، که مؤسسه اعتباری با به‌کارگیری آن می‌تواند اقدام به ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره تولید و گردش اعتبار در طول زنجیره‌های تولید نماید؛
- ۷) «سقف مجاز»: سقف مجاز صدور ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید به تفکیک مؤسسه اعتباری که توسط بانک مرکزی به صورت سالانه به شبکه بانکی ابلاغ می‌شود؛
- ۸) «سقف اعتباری»: حداکثر میزان تأمین مالی مشتری از ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید که توسط بانک مرکزی تعیین می‌شود؛
- ۹) «ظرفیت اعتباری مشتری»: حداکثر میزان تخصیص اعتبار و منابع مالی به هر مشتری برای هر یک از ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید که توسط مؤسسه اعتباری تعیین می‌شود؛
- ۱۰) «مشتری»: کلیه اشخاص در زنجیره تولید از قبیل بنگاه‌های تولیدی، شبکه فروش و تأمین‌کنندگان که متقاضی دریافت خدمات تأمین مالی زنجیره تولید می‌باشند؛
- ۱۱) «تأمین‌کننده»: هر واحد اقتصادی در زنجیره تولید که مواد اولیه، قطعات، ملزومات و خدمات مورد نیاز حلقه‌های زنجیره تولید را فراهم می‌نماید؛
- ۱۲) «پلتفرم (سکو) تأمین مالی زنجیره تولید»: زیرساخت الکترونیکی و برنامه‌های کاربردی که امکان تبادل اطلاعات مالی و تجاری بین اجزای زنجیره تولید را در چارچوب ضوابط ناظر بر نحوه ایجاد، فعالیت و نظارت بر واحد دیجیتال ارائه خدمات بانکی (مصوب جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۲۳ کمیسیون مقررات و نظارت مؤسسات اعتباری) توسط مؤسسه اعتباری فراهم می‌نماید؛

۱۳) «سامانه جامع تأمین مالی زنجیره تولید»: سامانه جامع یکپارچه ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید بانک مرکزی که توسط بانک مرکزی طراحی و راه اندازی می‌شود؛

۱۴) «سامانه‌های نظارتی»: کلیه سامانه‌های نظام بانکی از قبیل سامانه جامع تأمین مالی زنجیره تولید، سامانه گام، سپام، سمات و سامانه‌های دستگاه‌های اجرایی مربوطه از جمله برات الکترونیکی، فاکتورینگ و ... جهت اجراء و نظارت فرآیند تأمین مالی زنجیره تولید؛

۱۵) «خدمات تأمین مالی زنجیره تولید»: انواع خدماتی که با تلفیق ابزارها و شیوه‌های تأمین مالی زنجیره تولید توسط مؤسسه اعتباری به مشتری ارائه می‌شود؛

ماده ۲- خدمات تأمین مالی زنجیره تولید قابل ارائه توسط مؤسسه اعتباری شامل موارد زیر است :

- ۱) صدور ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید برای اشخاص حقوقی و حقیقی جهت خرید کالا و خدمت؛
- ۲) طراحی و ایجاد پلتفرم تأمین مالی زنجیره تولید؛
- ۳) ارائه خدمات مدیریت سرمایه در گردش نقدی و تعهدی به حلقه‌های زنجیره تولید؛
- ۴) انجام امور مربوط به خرید و فروش و انتقال اسناد مالی و تجاری مشتری به وکالت از وی در چارچوب قراردادهای معین؛
- ۵) طراحی و ابداع راهکارها و نوآوری‌های مالی مربوط به تأمین مالی زنجیره تولید در چارچوب سیاست‌های بانک مرکزی با هدف افزایش کارایی و کاهش هزینه تأمین مالی؛
- ۶) ارائه خدمات مدیریت ریسک زنجیره تولید و مدیریت سبد دارایی‌های مالی حلقه‌های زنجیره تولید؛
- ۷) سایر امور بانکی و اعتباری مربوط به مشتری در زنجیره تولید؛

تبصره - نوآوری در نحوه ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره تولید توسط مؤسسه اعتباری، مشروط به انطباق با ضوابط و مقررات مربوطه و اخذ مجوز از بانک مرکزی، مجاز است.

ماده ۳- به منظور افزایش کارایی در تأمین مالی زنجیره تولید و در چارچوب مفاد این ضوابط و سایر ضوابط و مقررات ابلاغی بانک مرکزی، مؤسسه اعتباری حسب توافق و بنا به درخواست مشتری می‌تواند در مراحل مختلف فرایند تأمین مالی زنجیره تولید، اقدام به ایجاد/صدور/تخصیص اعتبار، تضمین، انتقال، تنزیل و تسویه ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید نماید.

ماده ۴- تمام فعالیت‌های مؤسسه اعتباری در چارچوب تأمین مالی زنجیره تولید مشروط به استفاده از ابزارهای ابلاغی بانک مرکزی یا ابزارهای نوآورانه دارای مجوز از بانک مرکزی می‌باشد و مؤسسه اعتباری موظف است قبل از انجام هرگونه فعالیت به منظور ایجاد پلتفرم تأمین مالی زنجیره تولید و طراحی ابزارهای تأمین مالی مرتبط، پس از تصویب هیئت‌مدیره خود، بر اساس این «ضوابط» و سایر ضوابط ابلاغ شده بانک مرکزی، نسبت به ارائه درخواست، مدارک و مستندات لازم و خدمات قابل ارائه در زمینه تأمین مالی زنجیره تولید، به منظور اخذ مجوز از بانک مرکزی اقدام نماید.

تبصره ۱ - مؤسسه اعتباری موظف است کلیه اطلاعات در زمینه ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره تولید شامل جزئیات مربوط به پلتفرم تأمین مالی زنجیره تولید، نحوه مشارکت با سایر مؤسسات اعتباری و بازار سرمایه، جزئیات خدمات تأمین مالی زنجیره تولید، ابزارها و زیرساخت‌های مالی و تجاری مورد استفاده جهت ارائه خدمت به مشتری، نحوه تسویه و تبادل اسناد مالی و تجاری، شرح خدمات قابل ارائه در خصوص مدیریت مالی زنجیره تولید و نحوه برون‌سپاری خدمات مورد نیاز در زمینه پشتیبانی تأمین مالی زنجیره تولید به سایر اشخاص را به بانک مرکزی ارائه نماید.

تبصره ۲ - مؤسسه اعتباری موظف است سازوکارهای لازم برای کنترل داخلی، امنیت اطلاعات، حسابرسی، بررسی و مدیریت ریسک فرایندهای تأمین مالی زنجیره تولید را پیش‌بینی نماید.

تبصره ۳ - مؤسسه اعتباری موظف است قبل از ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره تولید، زیرساخت‌ها و الزامات مورد نیاز جهت اتصال به سامانه‌های نظارتی را فراهم نماید.

تبصره ۴ - مؤسسه اعتباری موظف به رعایت سقف مجاز و سقف اعتباری ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید بر اساس ضوابط و مقررات ابلاغی بانک مرکزی می‌باشد.

تبصره ۵- کارمزد خدمات و نرخ وجه التزام تاخیر تادیه دین ارائه شده در فرایندهای مرتبط با تأمین مالی زنجیره تولید توسط ضوابط ابلاغی بانک مرکزی به تفکیک ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید تعیین می‌شود.

تبصره ۶- هر موسسه اعتباری به منظور تمرکز فعالیت‌ها و فرآیندهای مرتبط با تأمین مالی زنجیره تولید می‌تواند واحد مستقل تأمین مالی زنجیره تولید در ساختار سازمانی خود ایجاد نماید.

ماده ۵- تمام فعالیت‌های مؤسسه اعتباری در زمینه تأمین مالی زنجیره تولید، اعم از فعالیت‌هایی که رأساً توسط مؤسسه اعتباری انجام می‌شود یا هرگونه اموری که توسط مؤسسه اعتباری به سایر اشخاص برون‌سپاری می‌شود از قبیل فرایندهای مربوط به شناسایی، اعتبارسنجی و اخذ وثایق از مشتری، باید انطباق کامل با قوانین و مقررات جاری به ویژه ضوابط و مقررات اعتباری و نظارتی، مقررات ناظر بر نظام‌های پرداخت، مقررات مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم و نظایر آن داشته باشد.

ماده ۶- مؤسسه اعتباری می‌تواند به منظور ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره تولید و اجرای شیوه‌های تأمین مالی زنجیره تولید، رأساً یا با مشارکت سایر مؤسسات اعتباری، بخشی از خدمات مورد نیاز خود از قبیل طراحی، ایجاد، توسعه و راهبری پلتفرم تأمین مالی زنجیره تولید بین اجزای زنجیره تولید، ایجاد و نگهداری بانک اطلاعات مشتری، داده‌پردازی و داده‌کاوی گردش مالی و تجاری مربوط به زنجیره تولید و سایر نیازهای فناوری اطلاعات مرتبط با تأمین مالی زنجیره تولید را در چارچوب ضوابط و مقررات، برون‌سپاری نماید.

تبصره ۱- مسئولیت ناشی از برون‌سپاری خدمات مورد نیاز مؤسسه اعتباری به سایر اشخاص، به لحاظ انطباق با قوانین و مقررات، ملاحظات مربوط به حفظ محرمانگی و امنیت اطلاعات، مدیریت ریسک، سایر مخاطرات احتمالی و رعایت مفاد «دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر ریسک فناوری اطلاعات» بر عهده مؤسسه اعتباری است.

تبصره ۲- برون‌سپاری انجام عملیات مجاز بانکی به اشخاص ثالث تحت هر عنوان (اشخاص ثالث بانکی یا غیربانکی) توسط مؤسسه اعتباری ممنوع و دامنه فعالیت‌های برون‌سپاری شده صرفاً محدود به فعالیت‌هایی غیر از عملیات مجاز بانکی می‌باشد.

تبصره ۳- موضوع نگهداری بانک اطلاعات مشتری به استناد مفاد قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات (ابلاغ شده مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۱۱) نیازمند اخذ رضایت از مشتری است، لذا مؤسسه اعتباری موظف به اخذ رضایت از مشتری پیش از ارائه هرگونه خدمات جهت اجرای موضوع این ضوابط می‌باشد.

ماده ۷- مؤسسه اعتباری، حسب الزامات ابلاغی بانک مرکزی و در چارچوب توافق با مشتری، به منظور تأمین مالی، پس از دریافت و تکمیل اسناد و مدارک مشروح در ضوابط و مقررات مربوطه و انجام مراحل لازم از قبیل ثبت درخواست مشتری، اعتبارسنجی، تعیین وثایق، وثیقه‌سپاری، رعایت کامل سقف مجاز، سقف اعتباری و تعیین میزان ظرفیت اعتباری، اقدام به صدور ابزارهای تأمین مالی زنجیره تولید می‌نماید. فرایند گردش اعتبار در طول زنجیره تولید، متناسب با جریان تولید کالا و خدمت و حسب تقاضای مشتری، توسط مؤسسه اعتباری مدیریت می‌شود.

ماده ۸- مؤسسه اعتباری موظف است هرگونه آمار و اطلاعات، اسناد و مدارک و گزارش مالی را حسب درخواست بانک مرکزی و گزارش عملکرد را به صورت ادواری (پایان هر فصل) به بانک مرکزی ارائه نماید و امکان دسترسی برخط بانک مرکزی را به داده‌ها، اطلاعات و سامانه‌های خود فراهم نماید و همکاری لازم را با بازرسان بانک مرکزی به انجام رساند.

ماده ۹- مؤسسه اعتباری مطابق ضوابط و مقررات جاری بانک مرکزی، موظف است تمامی جزئیات اطلاعات مالی و اعتباری مربوط به عملیات تأمین مالی زنجیره تولید اعم از صدور، ظهورنویسی، انتقال، تنزیل، توثیق، تسویه و ابطال هرگونه ابزار و اسناد تجاری و مالی با رعایت الزامات شبکه خدمات پرداخت در سامانه‌های نظارتی به صورت برخط ثبت نماید.

ماده ۱۰- در صورت تخلفی مؤسسه اعتباری از مفاد این ضوابط یا سایر مقررات ذی‌ربط و عدم ارائه اطلاعات یا ارائه اطلاعات نادرست و یا عدم رعایت ضوابط ابلاغی بانک مرکزی و نظایر آن توسط مؤسسه اعتباری، حسب مورد نسبت به اعمال مجازات

انتظامی موضوع ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و اصلاحات بعدی آن اقدام می‌شود. تشخیص موارد تخلف از مفاد این ضوابط با بانک مرکزی است و با متخلفین مطابق قوانین و مقررات مربوطه رفتار می‌شود.

ماده ۱۱- سایر موارد مربوط به فرایند ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره تولید که در این ضوابط به آن اشاره نشده است، تابع قوانین موضوعه، آیین‌نامه‌ها، ضوابط و مقررات ابلاغی از سوی بانک مرکزی و سایر ضوابط مرتبط است.

ماده ۱۲- مؤسسه اعتباری از زمان ابلاغ این ضوابط موظف است کلیه فعالیت‌های مربوط به تأمین مالی زنجیره تولید از قبیل ابزارهای مورد استفاده پیشین و پلتفرم (سکو) های تأمین مالی خود را به منظور اخذ مجوز و تطبیق با ضوابط و مقررات جاری به بانک مرکزی ارائه نماید.

تبصره- فعالیت پیشین و آتی کلیه پلتفرم‌های (سکو) تأمین مالی زنجیره تولید ذیل واحد دیجیتال مؤسسه اعتباری و در چارچوب ضوابط ناظر بر نحوه ایجاد، فعالیت و نظارت بر واحد دیجیتال ارائه خدمات بانکی امکان‌پذیر می‌باشد.

ضوابط ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره تولید توسط مؤسسه اعتباری در (۱۲) ماده و (۱۱) تبصره در یازدهمین جلسه مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۰۴ کمیسیون عملیات پولی و اعتباری مورد تصویب قرار گرفت و جایگزین «دستورالعمل ارائه خدمات تأمین مالی زنجیره تولید توسط مؤسسات اعتباری» مصوب جلسه مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۲۱ کمیسیون پولی و اعتباری شد.